

NEUS ANDRÉS

La llegenda de Bernat Tallafarro

Oliva Cabreta a la mort del seu germà Miró III, l'any 984, reuní novament els comtats de Cerdanya i Besalú com havia tingut el seu pare Miró II el Jove. Oliva Cabreta es retira l'any 988 a Monte Cassino i mor en 999.

Torna a partir el comtat entre els seus fills; i és així com Bernat, el petit, esdevé comte de Besalú; el seu comtat dura fins a l'any 1020, any de la seva mort.

La fama del Comte Bernat és gairebé llegendària; justament en aquesta ocasió ens interessa d'una manera especial la seva llegenda.

Joan Amades, en el seu llibre "Folklore de Catalunya", recull una llegenda popular on s'explica que el Comte Bernat de Besalú en la seva lluita contra els sarraïns perdé l'espasa. Prop de Santa Pau hi havia una ermita on es venerava la imatge de Sant Martí. El Comte anà a fer-hi oració i demanà ajuda al Sant: aquest li donà la seva espasa.

Bernat tornà a la lluita; i, com féu Rotllà amb la seva, mata els moros a milers i féu amb ella grans meravelles.

De tornada cap a Besalú, després de les lluites, volgué provar la força d'aquella espasa i, també com Rotllà quan intentava de trencar la seva a fi que no caigués, a la seva mort, en mans dels sarraïns, donà un cop a una grossa roca que quedà partida. Aquesta roca és encara avui coneguda pel nom de "pedra tallada".

L'espasa del Comte Bernat tallava el ferro, la pedra i els arbres més gruixuts d'un sol cop.

Per la virtut d'aquesta espasa fou anomenat TRENCAFERRO en lloc de "Senyor de Besalú".

Amb aquest sobrenom es troba ja al seu temps ja que al Monestir de Santa Maria de Ripoll, sobre el seu sepulcre, que contenia també el cos del seu fill Guillem, es lleïeix la següent inscripció:

...Hoc dúo testantur Comites hic qui tumulantur ...De TAIAFER Guillelm. Cognomine Crassus... Rodano fatalia passus, etc., etc. (Francisco Montsalvatje y Fossas. Noticias Históricas. Besalú. Págs. 110 y 111.)

També al s. XIV, en la Crònica de S. Joan de la Penya o de Pere III el Cerimoniós, cap. XXVIII, s'ens diu que, quan el Comte Ramon Borrell tornava de la lluita de Córdova, després de la mort d'Armengol d'Urgell, era Comte de Besalú Bernat TRENCAFERRE anomenat així "car era baró bon armat e molt forts e valent en armes".

Observem la petita diferència en la paraula, aquí li diu TRENCAFERRE en lloc de TALLAFERRO.

Montsalvatje ens diu també: "¡Lástima que los grandes hechos realizados por Bernardo contra los árabes, por los que mereció el nombre de Tallafarro, "SCINDES FERRUM", hayan quedado en el olvido!" (Noticias Históricas. Besalú. Pág. 96.)

Ens diuen també les llegendes populars recollides per Amades, que el Cavaller Arnau de Rocabertí tenia una cuirassa de virtut meravellosa, que rebutjava i escopia el ferro. Un dia el de Tallaferro i el de Rocabertí decidiren de provar quina de les dues armes era més poderosa. El de Tallaferro va passar l'espasa suaument, com si li fes una ratlla, per l'esquena del de Rocabertí; però l'efecte va ésser tan intens que va caure a terra; i, quan va intentar d'alçar-se, no es pogué moure, perquè l'espasa d'En Tallaferro l'havia partit pel mig.

Com hem vist, la llegenda juga un paper tan important o més que la historia en el nom d'aquest Comte de Besalú.

De més a més de la seva valentia posseïa grans qualitats, tals com l'amor a la justícia i els sentiments religiosos.

S'ha relacionat el Comte Tallaferro, i fins algun historiador l'en fa culpable, amb les calúmnies que contra el Monestir de Sant Joan de les Abadesses tingueren lloc en aquella època, i amb la seva supressió.

L'any 1017, el papa Benet VIII suprimeix el Monestir de Sant Joan de Ripoll; llavors, Bernat pren el títol de Comte de Ripoll, quan entra senyor jurisdiccional de Sant Joan de Ripoll i llocs anexas.

El Monestir de Sant Joan de la Vall de Ripoll fou fundat per Guifré el Pilós, aquest comte l'oferí a la seva filla Emma, qui en fou la primera abadessa, cedint-li a ella i als seus successors el ple domini i jurisdicció sobre Sant Joan de les Abadesses, amb la prevenció que, a falta de successors de la seva filla, passés el dit senyoriu a la casa comtal de Besalú.

Era abadessa del Monestir de Sant Joan, Ingelberga, germanastra del Comte Bernat i d'Oliba, Abat de Ripoll.

Es podria creure que, desitjant la possessió del Monestir, hagués instat la seva germanastra perquè l'hi cedís i que hagués buscat la mediació d'Oliba; però d'això a acusar-la i calumniar-la injustament, hi va una gran diferència.

El papa Benet VIII no va obrar instat per Bernat, quan va expedir la seva Butlla per l'extinció del Monestir, però sí per l'informe de persones respectables.

Va encarregar l'expulsió de les monges de Sant Joan a Borrell, Bisbe de Vich, i a Oliba, Abat de Ripoll.

Si el savi i virtuós Abat de Ripoll hagués estat cert que els motius de la supressió del Monestir eren producte d'una calúnnia, hauria alçat la seva veu contra tan gran acusació; hauria defensat la Comunitat i la seva Abadessa.

Aquesta situació ens porta a creure que la substitució de les monges per religiosos regulars d'Aquisgran, ordenada per Benet VIII, era per una causa justa i no per simples calúmnies.

El Comte Tallaferro morí l'any 1020 en un viatge a Provença on anà a fi de comprometre en matrimoni el seu fill Guillem amb l'heretera d'aquell comtat.

A la tornada, quan intentava de travessar el Roine les seves aigües se'l van emportar.

La seva mort ha estat cantada pel nostre poeta Mossèn Cinto Verdager al can XI del seu poema "Canigó".